

3. Sammenhæng i uddannelsessystemet og god vejledning

Alle unge skal have de bedste muligheder for at bruge og udvikle deres evner gennem uddannelse og arbejde. De unge skal have et kvalificeret grundlag for at vælge en uddannelse, der stemmer overens med deres egne ønsker og evner og med samfundets behov.

Derfor er det væsentligt, at uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledningen yder en sammenhængende og professionel vejledning af de unge fra folkeskole over ungdomsuddannelser til videregående uddannelser.

De unge skal have et godt grundlag for at vælge rigtigt, helst første gang. Og overgangene mellem uddannelsessystemets forskellige niveauer skal være gode og smidige.

Vejledningen skal understøtte regeringens målsætninger om, at mindst 95 pct. af alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse, og at mindst 50 pct. af de unge tager en videregående uddannelse.

REGERINGENS MÅL FOR SAMMENHÆNG I UDDANNESSYSTEMET OG GOD VEJLEDNING

- Vejledningen skal give de unge et kvalificeret grundlag for at vælge en uddannelse, der stemmer overens med egne ønsker og evner og med samfundets behov for kvalificeret arbejdskraft.
- Der skal være god sammenhæng i uddannelserne fra folkeskole til ungdomsuddannelser og fra ungdomsuddannelser til videregående uddannelser. Vejledningen skal bidrage til smidige overgange.

FAKTA OM VEJLEDNING

Med vejledningsreformen fra 2004 er vejledningen om overgange i uddannelsessystemet blevet samlet i:

- **Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU):** Vejledning om overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelser og erhverv varetages af de 46 kommunale enheder af Ungdommens Uddannelsesvejledning, som samarbejder med folkeskolen fra 6. klasse, og som laver opsøgende vejledning til unge op til 19 år, der ikke er i uddannelse eller job.
- **Studievalgscentre:** Vejledning om overgangen fra ungdomsuddannelserne til videregående uddannelser og erhverv varetages af de 7 statslige Studievalgscentre.
- **UddannelsesGuiden:** Overgangsvejledningen understøttes af vejledningsportalen UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk)

Vejledning om gennemførelsen af uddannelserne varetages af vejledere på uddannelsesinstitutionerne.

Regeringen har gennemført en reform af vejlednings-systemet, der har samlet vejledningen om overgange i uddannelsessystemet i Ungdommens Uddannelsesvejledning og i Studievalgscentre, jf. faktaboks. Med

reformen er ansvaret for vejledningen blevet tydeligt forankret. Der er også langt flere fuldtidsvejledere end tidligere.

Men vejledningen er fortsat ikke tilstrækkelig professionel, og de forskellige uddannelsesniveauer hænger ikke altid godt nok sammen i praksis. I dag falder alt for mange unge fra undervejs i uddannelserne, er lang tid om at gøre sig færdige eller gennemfører aldrig en uddannelse.

Der er behov for at styrke vejledernes uddannelse. Der skal etableres en professionsbacheloruddannelse som vejleder. Den eksisterende vejlederuddannelse skal udvikles til en fuld diplomuddannelse. Og efteruddannelsesmulighederne skal forbedres. Professionalismen i vejledningen skal også sikres gennem en mere systematisk opfølgning på resultaterne.

De unge skal have et godt grundlag for at vurdere jobmulighederne ved forskellige uddannelser. Studievalget skal gøres lettere ved at samle oplysninger om bl.a. gennemførelse, løn og jobmuligheder for alle erhvervskompetencegivende uddannelser på én fælles hjemmeside.

Der skal være en god sammenhæng mellem folkeskole og ungdomsuddannelser. Vejledningen om ungdomsuddannelserne skal starte allerede fra 6. klasse. Kommunerne skal have et klart ansvar for, at alle unge gennemfører en uddannelse. Og ungdomsuddannelserne skal melde tilbage til folkeskolen om, hvordan eleverne klarer sig.

Gymnasier, erhvervsskoler og videregående uddannelsesinstitutioner skal være gode til at samarbejde, bl.a. om de unges faglige forudsætninger. De unge skal vejledes bedre om realistiske uddannelsesmuligheder. ”Studiepraktik” skal give gymnasieelever indblik i en konkret videregående uddannelse. Og der skal være direkte adgang til korte videregående uddannelser fra relevante erhvervsuddannelser på 3 år og derover.

Samlet skal en styrket uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledning bidrage til, at flere unge træffer sikre uddannelses- og erhvervsvalg baseret på et grundigt kendskab til egne styrker og svagheder, konkrete uddannelser og behovene på arbejdsmarkedet.

STRATEGI FOR SAMMENHÆNG I UDDANNELSESSYSTEMET OG GOD VEJLEDNING

1. Vejledningen skal være professionel.
2. De unge skal kunne se uddannelsernes jobmuligheder.
3. God overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelser.
4. God overgang fra ungdomsuddannelser til de videregående uddannelser.

3.1 Vejledningen skal være professionel

Professionelle vejledere spiller sammen med lærere og forældre en vigtig rolle for de unges uddannelsesvalg. Vejlederne skal have faglig indsigt og viden og et solidt kendskab til uddannelser og erhverv. Men i dag er vejlederne ofte undervisere, der har suppleret deres grunduddannelse med et kursus eller kortere uddannelsesforløb i vejledning. Det er ikke tilstrækkeligt til at sikre professionel vejledning.

Der er behov for at styrke vejledernes uddannelsesniveau. Der skal etableres en professionsbacheloruddannelse som vejleder, og den eksisterende vejlederuddannelse skal udvikles til en fuld diplomuddannelse. Efteruddannelsesmulighederne skal forbedres. Og de bedre uddannelsesmuligheder skal modsvares af højere krav til vejledernes kvalifikationer. Professionalismen i vejledningen skal også sikres gennem en systematisk opfølgning på resultaterne.

Mere præcist regelgrundlag for vejledningsindsatsen: Kravene til gennemførelses- og overgangsvejledning skal præciseres i reglerne. Ændringerne skal præcisere og konkretisere samarbejdsforpligtelsen mellem overgangs- og gennemførelsesvejledere, så vejledningen fremstår som en sammenhængende indsats, der understøtter den enkeltes valg og gennemførelse af uddannelse gennem hele uddannelsessystemet.

Vejlederuddannelser på bachelorniveau: Der skal etableres en professionsbacheloruddannelse som uddannelses- og erhvervsvejleder. Uddannelsen skal være en vej til ansættelse som vejleder i fx Ungdommens Uddannelsesvejledning, Studievalgscentre og uddannelsesinstitutionerne. Den eksisterende vejlederuddannelse på diplomniveau skal videreudvikles til en fuld diplomuddannelse.

Krav til vejlederne: Der skal stilles krav om, at vejlederne enten har gennemført professionsbacheloruddannelsen eller diplomuddannelsen eller gennemgår en realkompetencevurdering, der sikrer, at de har de nødvendige kvalifikationer.

Efteruddannelsesmuligheder for vejledere: Der skal etableres efteruddannelsesmuligheder for de eksisterende vejledere for at opkvalificere vejledernes viden om de forskellige uddannelser.

Mål for resultater: Vejledningsindsatsen skal måles på specifikke kvantitative krav for gennemførelse og overgang til beskæftigelse eller anden uddannelse. Resultaterne skal benchmarkes systematisk.

3.2 De unge skal kunne se uddannelsernes jobmuligheder

For mange unge gennemfører uddannelser, hvor de senere jobmuligheder er begrænsede. De unge har ikke tilstrækkelig information om de enkelte uddannelser og beskæftigelsesmulighederne bagefter. Og de får ikke tilstrækkelig vejledning om, hvilke kompetencer de tilegner sig, og hvordan de kan bruges på arbejdsmarkedet. Karrierevejledningen er mange steder utilstrækkelig. I dag tager universiteterne ikke ansvaret for en systematisk indsats for dimittendernes beskæftigelse.

Studievalget skal gøres lettere ved at samle oplysninger om gennemførelse, løn og jobmuligheder for alle erhvervskompetencegivende uddannelser på én fælles hjemmeside – UddannelsesGuiden.dk. Og universiteterne skal styrke karrierevejledningen, fx ved at etablere karrierecentre, der skal hjælpe de færdiguddannede i arbejde.

Kvalificeret valg af uddannelse: UddannelsesGuiden.dk skal indeholde oplysninger om gennemførelse, beskæftigelse, lønniveau og mulige karriereveje for de enkelte uddannelser og uddannelsessteder. Dermed får kommende elever og studerende gode muligheder for at foretage et kvalificeret valg af uddannelse og uddannelsessted. Oplysningerne skal dække alle erhvervskompetencegivende uddannelser.

Styrkelse af karrierevejledningen: Universiteterne skal styrke karrierevejledningen – fx ved karrierecentre, der kan hjælpe dimittender i beskæftigelse – og studerende, der er tæt på at blive færdige, skal have aktuel viden om jobmuligheder.

3.3 God overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelser

Det er regeringens mål, at mindst 95 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Men i dag falder alt for mange fra undervejs, og hver femte får aldrig en ungdomsuddannelse. Det skyldes bl.a., at en del unge mangler faglige forudsætninger og viden om kravene på ungdomsuddannelserne.

Derfor skal vejledningen om ungdomsuddannelserne begynde allerede i 6. klasse. Kommunerne skal have et klart ansvar for, at alle unge får en uddannelse. Vejledningen om kravene på en ungdomsuddannelse skal være bedre. Og ungdomsuddannelserne skal melde

tilbage til folkeskolen om, hvordan eleverne klarer sig. Det skal bidrage til en bedre sammenhæng mellem folkeskole og ungdomsuddannelser.

Tidlig og differentieret vejledning i folkeskolen:

Fra folkeskolens 6. klasse skal der tilrettelægges en særlig indsats for elever, der har en øget risiko for ikke at påbegynde eller gennemføre en ungdomsuddannelse. Brobygning i overgangen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne skal styrkes gennem en tidligere introduktion til ungdomsuddannelserne og gennem en præcisering af kravene til anvendelse af den enkelte elevs uddannelsesplan. Skolerne skal i 8.-9. klasse gøre øget brug af individuelle og praksisnære undervisningsforløb for skoletrætte elever og andre med særlige behov herfor.

Brug af uddannelsesplaner: Der skal indføres præcise krav til folkeskoleelevernes uddannelsesplaner og stilles krav om, at oplysningerne i den enkelte elevs uddannelsesplan bruges, især ved planlægningen af den indledende fase af ungdomsuddannelsen.

Mentorordning for de særligt udsatte unge: Unge, som ikke har tilstrækkelig voksenkontakt og derfor har brug for opfølgning i hverdagen, skal fra 9. klasse og på erhvervsuddannelserne have mulighed for at få tilknyttet en mentor fra Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Kommunerne skal have et klart ansvar for, at alle unge får en ungdomsuddannelse: Kommunernes ansvar for, at alle unge påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse, skal styrkes. Kommunerne skal udarbejde en handlingsplan for deres indsats, jf. afsnit 1 i kapitel 2.

Systematisk opsøgende indsats efter folkeskolen: Kommunerne skal forpligtes til at etablere en systematisk, opsøgende og opfølgende indsats over for den enkelte unge, der ikke er påbegyndt eller har afbrudt en ungdomsuddannelse.

Bedre vejledning om kravene i ungdomsuddannelserne: Ungdommens Uddannelsesvejledning skal sørge for, at vejlederne har tilstrækkelig viden om de forskellige ungdomsuddannelser, herunder faglige krav og forudsætninger og jobmuligheder.

Bedre tilbagemelding fra ungdomsuddannelser til folkeskole: Ungdomsuddannelserne skal melde tilbage til folkeskolen og Ungdommens Uddannelsesvejledning om elevernes standpunkt i det første år. Det vil øge folkeskolens og vejledernes kendskab til kravene på ungdomsuddannelserne og dermed styrke vejledningen af folkeskoleeleverne om ungdomsuddannelserne.

Ny ungdomsklasse: 10. klasse skal erstattes af en ny ungdomsklasse, som skal være rettet mod de unge, der har brug for at forbedre deres forudsætninger for først og fremmest at tage en erhvervsuddannelse, jf. afsnit 3 i kapitel 2.

3.4 God overgang fra ungdomsuddannelser til videregående uddannelser

Mindst halvdelen af de unge skal gennemføre en videregående uddannelse. De skal begynde på den hurtigere end i dag og helst vælge rigtigt første gang.

Gymnasier, erhvervsskoler og videregående uddannelsesinstitutioner skal være bedre til at samarbejde, bl.a. om de unges faglige forudsætninger. De unge skal vejledes bedre om realistiske uddannelsesmuligheder. ”Studiepraktik” skal give gymnasieelever indblik i en

konkret videregående uddannelse. Og der skal være direkte adgang til korte videregående uddannelser fra relevante erhvervsuddannelser på 3 år og derover, så flere unge med en erhvervsuddannelse gennemfører en videregående uddannelse.

Dialog og samarbejde om de studerendes faglige forudsætninger: Ungdomsuddannelsesinstitutionerne skal sikre, at de unge har tilstrækkelige faglige forudsætninger, og der skal være en løbende dialog og samarbejde med de videregående uddannelsesinstitutioner herom.

Gennemsigtighed om overgang til videregående uddannelser: Studievalgscentrene skal formidle erfaringer for, hvordan de gode institutioner sikrer høj overgang til videregående uddannelser. De enkelte institutioner skal på hjemmesiden bl.a. oplyse om rekruttering, frafald og gennemførelse af videregående uddannelse.

Brug af uddannelsesplaner: Vejledningen i ungdomsuddannelserne og om overgangen til videregående uddannelser skal forbedres gennem brug af uddannelsesplaner.

Gymnasieelever i ”studiepraktik”: Der skal etableres en mere veludviklet brobygning mellem ungdomsuddannelser og de videregående uddannelsesinstitutioner. Det skal være muligt for elever især i de gymnasiale uddannelser at stifte bekendtskab med en konkret videregående uddannelse.

Mulighed for vejledende samtaler: Unge, der vil søge optagelse på en videregående uddannelse, skal have mulighed for en afklarende og vejledende samtale på den pågældende uddannelsesinstitution.

Vejledning om realistiske uddannelsesmuligheder: Vejledningen på alle niveauer (Ungdommens Uddannelsesvejledning, ungdomsuddannelsesinstitutionerne, Studievalgscentrene og studievejledningen på de videregående institutioner) skal styrkes for at øge optaget. Og de unge skal oplyses bedre om realistiske uddannelsesmuligheder, faglige krav på studiet og konsekvenserne af at udsætte studiestart, herunder mulighed for optag, risiko for at komme fagligt bagud, økonomi mv.

Opsøgende vejledning: Unge, der har afsluttet en studieforbereende ungdomsuddannelse, men ikke påbegyndt en videregående uddannelse, skal have tilbud om en vejledningssamtale. Alle uddannelsesinstitutioner skal forpligtes til at etablere ordninger, der sikrer, at der så hurtigt som muligt tages en ”udviklingssamtale” med de unge, som risikerer at falde fra, for at fastholde dem i uddannelse. Uddannelsesinstitutionen skal give Studie-

valg meddelelse om unge, der er droppet ud af uddannelsen. Studievalg forpligtes herefter til at tilbyde den unge vejledning om uddannelse og erhverv via opsøgende aktiviteter, jf. afsnit 2 i kapitel 4.

Erhvervsuddannelserne skal være en vej til videre uddannelse: Erhvervsuddannelserne skal være en tydelig adgangsvej til de videregående uddannelser. Der skal skabes sammenhæng mellem de kompetencer, som opnås i erhvervsuddannelserne, og de krav, der stilles ved indgangen til de relevante korte videregående uddannelser, så flere med en erhvervsuddannelse kan gennemføre en videregående uddannelse. Der skal være direkte adgang til korte videregående uddannelser fra relevante erhvervsuddannelser på 3 år og derover.

Mentorordninger for de videregående uddannelser: Mentorordninger, hvor ældre studerende deltager i vejledningsindsatsen og følger de unge i starten på en videregående uddannelse, skal udbredes. Ældre studerende med indvandrerbaggrund skal medvirke til vejledning og fremstå som ”det gode eksempel” i forhold til indvandrere og efterkommere.